

Pracovní migrace a odbory ČR: momentum pro vzájemnou podporu

*„V žádném pracovních-právní vztahu nelze připustit,
aby zaměstnavatelé činili z občanů cizích států nerovnoprávně postavené subjekty.“
Lubomír Dlouhý, právník odborového svazu Stavba ČR*

Včera proběhl v Evropském domě pracovní seminář na téma odborů a pracovní migrace do Evropské unie z tzv. třetích zemí se zaměřením na Českou republiku. Seminář pořádaný Multikulturním centrem Praha byl návaznou akcí na nedávno proběhnuté mezinárodní fórum *Odbory a pracovní migrace* v Gröbeho vile v Havlíčkových sadech¹ a předznamenal historickou možnost využití politického momentu vládního otevření se dialogu s odbory ve prospěch ochrany pracovních práv migrantů. Setkání dalo základ pracovní skupině, která si vzala za své vytvořit základní a právně vedené „know-how“ pro cizince a zaměstnavatele zainteresované do propojení zájmů obou skupin.

Na úvod si migranti zastoupili předsedkyní občanského sdružení Chci pomoci/SUSH ERUDYT Mariyou Gavrylyuk, koordinátorkou Konsorcia nevládních organizací pracujících s migranty v ČR Elenou Tulupovou, projektovou manažerkou občanského sdružení Agency for Migration and Adaptation (AMIGA) Zulfiyou Hudayberganovou a dalšími poslechli přehled právního a politického ukotvení a struktury pracovních odborů v ČR včetně jejich post-socialistické transformace a reakce na nejnovější legislativní úpravy. Ve vztahu k cizincům právník odborového svazu Stavba JUDr. Lubomír Dlouhý připomněl, že mezinárodní dimenze pracovních odborů je jedním z ustavujících pilířů odborů jako spolku, který má ve státě vymezené specifické postavení vyplývající mj. z mezinárodních úmluv (zejm. úmluv Mezinárodní organizace práce z r. 1948) implementovaných do platného právního řádu ČR. Z něho vycházející zákoník práce pak zaručuje všem lidem v ČR v pracovních-právním vztahu rovnocenné postavení. „Podle pracovního kodexu“, říká Dlouhý „mají cizinci právo na hájení stejných zaměstnaneckých nároků a podmínek jako český občan“. Na druhou stranu apeloval na nutnost větší emancipace cizinců při vstupování do pracovního vztahu, která je podle odborů klíčovou podmínkou pro omezení nelegální a překerní práce.

V druhé části se seminář posunul k praktickým postupům pro dosažení zaměstnanecké emancipace. Jedním z nich je založení vlastní odborové organizace, kterou mohou založit minimálně tři fyzické osoby na pracovišti starší 15 let bez ohledu na občanství a pobytový status. Všechny specifické instrukce – spočívající ve výběru odpovídajícího svazu, navázání kontaktu s příslušným regionálním manažerem a inspirování se zveřejněnými kolektivními smlouvami vybraných zaměstnavatelů (např. Skanska AB, Eurovia ad.) byly pracovní skupinou určeny jako základ tvořícího se „know how“. Vítanou informací ze strany zástupců migrantů byl fakt, že do odborových svazů mohou vstupovat jak OSVČ (nezaměstnávají-li další osoby), tak nezaměstnaní, kteří však mohou nabývat pouze tzv. individuálního členství nebo se sdružovat v místních organizacích, které působí mimo podnikové struktury. Téma nezaměstnaných odborářů se ukázalo pro migranty jako nosné a využití výhod tohoto typu členství bude předmětem další práce skupiny. Informací, která byla migranty označena rovněž jako klíčová, bylo to, že odborové svazy mají za úkol hájit práva v š e c h zaměstnanců

¹ Seminář byl součástí projektu Využití kvalifikace imigrantů financovaného Evropskými sociálními fondy prostřednictvím OP LZZ a státního rozpočtu ČR.

daného pracoviště, nikoliv pouze svých členů. Jelikož nová právní úprava ČR ruší od počátku roku 2015 instituci regionálních pracovních-poradenských center, poradenská role odborů dále poroste.

Odpovědnost, kterou svazy s novou legislativní úpravou cítí je podle odborářů pozitivně kompenzována příznivou politickou situací v ČR po posledních vládních volbách. „Premiér Sobotka a jeho vláda nás bere jako relevantní právní subjekt, který je nejenom slyšen, ale také vyslyšen“, dodává Dlouhý. „Můžeme tak nabídnout všem zaměstnancům širší ochranu práv a právních zájmů“. V návaznosti na tento závěrečný bod semináře se zúčastnění shodli na tom, že současného příznivého politického klimatu je třeba využít ke kumulaci tlaku na vládu, aby přísněji regulovala a podstatně zredukovala problematickou existenci agenturního zaměstnávání, které podle konkrétních zkušeností přítomných migrantů přispívá k reprodukci praktik schwarz systému a k sociálně-ekonomickému dumpingu. Pracovní skupina se shodla na tom, že jedním z nástrojů zvyšování tlaku na vládu je výrazně aktivnější využití informování o nelegálních zaměstnaneckých praktikách oblastní inspektoráty práce a policejní úřady. Na obě instituce se mohou migranti obracet anonymně a postačí popis potencionálně trestného činu bez nutnosti jeho klasifikace.

Předsedkyně sdružení SUSH ERUDYT Mariya Gavrylyuk ilustrovala účinnost této (dobré) praxe vlastní zkušeností se zaměstnavateli, kteří dlouhodobě zneužívali postavení pracovníků ze třetích zemí v Praze-Čakovicích, o které se sdružení stará. „Ve většině případů byl zaměstnavatel ochotný k nápravě (např. proplacení dlužné mzdy nebo uzavření řádné pracovní smlouvy) pod pohrůžkou kontaktu oblastní inspekce práce“, říká Gavrylyuk. Koordinátorka Konsorcia nevládních organizací pracujících s migranty v ČR Elena Tulupová na závěr vyzvala účastníky pracovního semináře, aby asistovali obětem prekérní práce při využívání jejich práva na vymáhání spravedlnosti přes inspekci práce i přesto, že jsou známy případy, ve kterých zaměstnavatel nebyl nijak postižen. „Je to důležité kvůli statistikám, jedině na základě kterých bude vláda donucena se problematikou zabývat hlouběji“, dodává Tulupová. V duchu dalšího rozvoje spolupráce mezi migranty a odborovými svazy přislíbili OS Stavba asistenci při komunikaci migrantů s oblastními inspekcemi práce, což může v mnoha případech výrazně přispět k vážnosti, s jakou by pracovníci inspekčních úřadů měli stížnosti brát.

Daniela Pěničková a Veronika Simonová

16. prosince 2014